

upanje. Na željo škofov in knezov je nato p. Marko prepotoval velik del nemških dežel in povsod so bila na dnevnem redu mnogoštevilna spreobrnjenja in ozdravljenja bolnikov, ki jih je dal škof v Augsburgu posebno natančno preiskati.

Leta 1681 pa je deloval Marko Avianski kot misijonar v Gornji Italiji, v Franciji in Belgiji. Uspehi so bili še večji kot v Nemčiji. Francoski kralj Ludovik XIV., ki je bil v skrivni zvezi s Turki, se je pa bal preprostega redovnika. Zato ni pustil, da bi prišel v Pariz in ga je dal celo spraviti črez mejo svojega kraljestva. Zato je pa imel veliki misijonar posebne uspehe v Belgiji, ki so se prav kazali pri obhajilnih mizah. L. 1682 je prišel Marko Avianski kot papežev odposlanec na Dunaj, da bi cesarja Leopolda in francoskega kralja pridobil za skupno vojsko proti Turkom. To se mu sicer ni posrečilo, a tem večje uspehe je imel zopet kot misijonar. Bil je premalo spovednikov, da bi mogli spovedati vse, ki so se na njegovo besedo spreobračali in prihajali k spovedi. Značilno je, kar je nekoč vpričo cesarja kot prerok zaklical množici. Rekel je: »O Dunaj, Dunaj, tvoje življenje ti je pripravilo veliko nesrečo. Spreobrni se in pomisli, kaj delaš!«

In res je nesreča kmalu prišla. Turki so kakor velikanska povodenj preplavljali Evropo in zdelo se je, da bo postala njihov plen. V tej stiski je poslal papež Inocencij XI. patra Marka kot svojega odposlanca na Nemško. Temu se je posrečilo, da je spravil kneze in vladarje in da jih je pregovoril, da so šli na pomoč Dunaju, ki so ga Turki že oblegali. Prišel je zgodovinski 12. september 1. 1683. Na predvečer so rakete iz stolpa cerkve sv. Štefana oznanjale ne-

varnost, ki preti dunajskemu ljudstvu in mnogim deželam, če ne pride kmalu pomoč. In prišla je. Na Kapfenbergu je 12. septembra pater Aviano služil sv. mašo, pri kateri je stregel poljski kralj Sobieski. Nato je imel še ognjevit govor in je blagoslovil združeno krščansko vojsko. Nato je pričel strahoviti boj. Zvečer je bil končan. Turki so bili poraženi, krščanska Evropa je bila rešena. Kralj Sobieski je v svojem govoru priznal, da je zmago dobil pater Marko, ko je priznal: »Vaš blagoslov in vaša pomoč je premagala sovražnika.«

Ponižni mož se je izognil vsakemu češčenju. Umaknil se je v dunajski kapucinski samostan in kmalu nato v Italijo. V naslednjih letih je kot papežev odposlanec še večkrat prišel na Nemško in tudi na cesarjev dvor, vendar pa se ni dal tam nikdar za daljši čas obdržati. Vedno se je izogibal vsake posvetne hvale, vsake častihlepnosti in svojelastne koristi. In to je bila največja hvala, ki so mu jo priznali vsi, ki so ga poznali. Slučaj ali boljše božja previdnost je ukrenila, da je umrl na Dunaju, ki mu je skazal toliko dobroto. Ob njegovi smrti postelji sta klečala cesar in njegova soproga, ki sta se mu s solzami v očeh zahvaljevala za vse, kar je dobrega skazal njunemu cesarstvu. Umrl je 13. avgusta 1. 1699. Teče obravnava, da se prišteje blaženim.

Marko Avianski, čeravno redovnik, je živel tudi za druge in jim je kazoval neprecenljive dobrote. Tudi mi naj v svojem življenju ne mislimo samo nase, ne živimo samo zase, temveč imejmo odprto oko in srce tudi za druge, za vso bedo, dušno in telesno, ki je danes toliko na svetu. Pomagajmo kjer moremo in koliko moremo. Če drugače ne, vsaj z molitvijo!

NOVICE

Odlikovanje zaslužnega kmetijskega strokovnjaka in zadrugarja. Njegovo Veličanstvo kralj je odlikoval g. Roberta Košarja od Sv. Bolfenka na Kogu z redom Belega orla. Malokdo je prijel vidno priznanje z najvišjega mesta tako zaslužen kakor g. Košar, ki je znan cenj. naročnikom in čitateljem našega lista po strokovnih člankih za povzdigo in naprednost v vinogradništvu, kmetijstvu in zadrugarstvu. Slovenija ima malo nesebičnih, za dobro našemu ljudstvu vnetih in požrtvovalnih mož po vzgledu g. Košarja. Dolgoletnemu sotrudniku iskreno častita k zasluženemu odlikovanju »Slov. Gospodar«.

Odlikovanja. Na uradnem dnevu v Vuhredu, dne 27. julija 1929, je sreski poglavar iz Prevalj odlikoval č. g. Iv. Dolinarja, župnika v St. Primožu z redom sv. Save V., z zlato svetinjo pa gospo Rozo Urlaub iz Kaple in Elizabeto Kašman iz Remšnika. Čestitamo!

V kn. šk. dijaško semenišče v Mariboru so sprejeli: Bart Adolf iz St. Janža pri Dravogradu, Čretnik Ignacij iz Šmartna pri Velenju, Farkaš Anton iz Sv. Križa pri Ljutomeru, Gorenšek

Maks iz Gotovelj, Gregorc Janez iz Ribnice na Pohorju, Herle Franc iz Solčave, Hudopisk Anton iz Kotelj, Jerman Rihard iz Griž, Junež Stanko iz Kostivnice, Kladnik Jožef iz Sv. Miklavža pri Slovenjgradcu, Končan Oskar iz Šoštanj, Kühr Ciril iz Beltincev, Lončar Jožef iz Gomilskega, Ornik Friderik iz Sv. Jurja v Slov. gor., Podpečan Feliks iz Galicije, Romih Janez iz Planine pri Sevnici, Štampar Franc iz Ljutomera, Vargazon Stanko iz Ljutomera.

Požar v okolici Konjic. V petek 2. avgusta je divjala po celi konjiški okolici nevihta. Strela je udarila v poslopje Josipa Gumzeja iz Gabrovelj pri Konjicah in ga popolnoma upelnila. Stanovalci so rešili komaj golo življenje. Nesrečniki so bili zavarovani za malenkosten znesek in bodo gotovo blaga srca revežem pomagala v tej težki nesreči. Isti dan je strela udarila tudi v strelovođ tovarne Laurič v Konjicah in ga pokvarila.

Vprašanje župnim uradom. Kje bi bila ukradena 2 oltarna prta (pregrnjali) in eden antipendij z napisom: »Samo zate ljubi Jezus!« Ti predmeti se nahajajo na tukajšnji stanici in se ne ve, kje bi bil ukradeni. Oškodovani naj sporoči naslov žandarmerijski stanici Sv. Barbara pri Mariboru, nakar se mu bodo predmeti dostavili v pogled. **Evrepski letalci obiskali Jugoslavijo.**

Dne 8. avgusta je pristalo na letališču v Zagrebu 18 letal iz raznih evropskih držav, ki se udeležujejo mednarodne tekme lahkih letal evropskega krožnega poleta. Letalci so odleteli iz Pariza v sredo 7. avgusta zjutraj, drugo noč so prenočili v francoskem mestu Lyon in nato nadaljevali pot preko italijanskih mest Turin, Milano, Benetke v Zagreb. Iz Zagreba so posetili Beograd in leteli proti Bukarešti. Zagreb in Beograd sta letalce slovesno sprejela in pogostila.

Zeppelin na povratku iz Newyorka v pristanišče Friedrichshafen. Dne 8. avgusta ob 5.39 zjutraj je zapustil »Zeppelin« ameriško letališče Lakehurst in nastopil polet v prist. Friedrichshafen. Na krovu zrakoplova je bilo 19 potnikov. Najimenoitnejši potnik je bil mnogokratni ameriški milijonar William Leeds, ki misli vložiti del svojega velikega imetja v novo se snujočo družbo za gradnjo velikih zrakoplovov, ki bodo vzdrževali stalno zvezo preko Atlantika. Med potniki je bil tudi poveljnik amer. vojnega zrakoplova Los Angeles, kapetan Rosendal. Kljub ostremu postopanju z zastojskarskim pekovskim vajencem, ki je skočil v Friedrichshafnu v zadnjem hipu v zrakoplov, sta se našla to pot zopet dva moža, ki sta želela zastoj potovati po zraku preko Océana. Enega so še pravočasno zasačili in vrgli tik pred odhodom preko krova, drugega pa so odkrili šele po daljši vožnji. Kakor na potu iz Evrope v Ameriko, tako je vozil zrakoplov tudi sedaj v obratni smeri 2000 kg različnega tovora in 1000 kg pošte. Med tovorom se je nahajal živ aligator, dalje bostonski buldog, 16 funtov jagnjetine, 50 funtov zmrznjenega mesa in sladoled, namenjen ameriškim delegatom na svetovnem reklamnem kongresu, ki se vrši prihodnje dni v Berlinu. Po časniških poročilih bodo znašali skupni prejemki Zeppelinove družbe za potnine in poštne pristojbine, izkupljene o priliki dviga za polet okoli sveta nekaj nad pol milijona dolarjev, kar je skoraj polovica vseh gradbenih stroškov za zrakoplov. Zrakoplov je dosegel svoje evropsko pristanišče v soboto 10. avgusta. Za polet iz Lakehursta v Ameriko do Friedrichshafna ob Bodenskem jezeru je rabil 55 ur. Dvig za polet okoli sveta je določen na noč od torka na sredo (13.—134 avgusta). Takoj po srečnem končanem ameriškem poletu so začeli pregledovati motorje in polniti trup s plinom.

Kako je v zračnih višinah? Nemška tvornica za izdelovanje aeroplanov »Junkers« je izdelala letalo tipa »Bremen«, ki je doseglo višino 12.739 m. Pred Nemci so prednjačili glede višine Amerikanci z 11.700 m. Piloti, ki so se povzpeli v tako bajne višine, pripovedujejo za javnost sledeče zanimivosti: Nevarnost za pilota se začne, ako je prekoračil višino 8 tisoč m. V tej višini se pokaže razlika v temperaturi. Istočasno je na zemlji 25 stopinj toplote, v zraku 8 tisoč m visoko pa 55 stopinj mraza. Pri zimi 55 stopinj pod ničlo zmrzne takoj izdihana sapa, solze na trepalnicah in je za pilota največja nevarnost ta, da lahko pozabi na di-

hanje iz kisikovega aparata, pade v omedlevico in zgubi vodstvo nad letalom. Za slučaj omedlevičnih napadov je na aeroplanih poseben gumb. Ako čuti pilot, da se ga loteva radi višine in mraza omotica, drži roko na omenjeni gumb. Kakor hitro je nevarnost, da zgubi zavest, pritisne na »knof«, motor se ustavi in letalo prične padati v toplejše zračne višine in lege.

Ponarejevalci naših 1000 dinarskih kolekov pod ključem. Beograjski policiji se je posrečilo, da je izsledila ponarejevalce in razpečalce 1000 dinarskih kolekov, katerih je bilo po izpovedbi aretiranih ponarejenih za 65 milijonov Din. Tiskarna za potvorbe je bila v Budimpešti.

Živ v krsti in v mrtvašnici. Pri gosp. župniku Francu Hohnjecu v Čadramu je služil pred leti blapec, ki je bil radi živčnega krča že na mrtvaškem odru in je od tamkaj vstal ter živi še danes. O občutkih kot navidezen mrlič ni hotel veliko govoriti. — Te dni je umrl v Prien ob Chiem jezeru na Bavarskem 67 letni ladijski tesar Stocker. Pred več nego 40 leti si je polomil pri prevozu lesa: noge, rebra in se močno poškodoval na glavi. V trdo nezavestnem stanju so ga prepeljali v bolnico v München. Zdravnik Nusbaum je izvršil na ponesrečenem več operacij. Ko je ležal na operacijski mizi, ga je zgrabil srčni krč. Vedel je vse, le govoriti in ganiti se ni mogel. Ob 7. uri zvečer po operaciji so ugotovile sestre, da je mrtev. Prenesli so ga v mrtvašnico, kjer sta ležala že dva mrliča. Položili so ga v krsto, roke so mu prekržali, potisnili vanje križec in jih ovili z rožnim vencem. Navidezno mrtvi tesar se je najbolj bal, da ga bodo pokopali živega. V popolni onemoglosti se je zaoblubil k znanemu Marijinemu božje potnemu svetišču v Altöttingu na Bavarskem, ako ga Marija otme živega pokopa. Drugo popoldne po prevozu iz mrtvašnice ga je ogledal bolniški zdravnik. Ukazal je mrliča dvigniti iz krste in ga prenesti v operacijsko sobo. Po vseh mogočih poizkusih so ga obudili k življenju in ga rešili grozne smrti. Ko je zapustil zdrav bolnico, je romal peš v Altötting in nesel Mariji v zahvalo cent težki križ. Te dni je Stocker v drugič in tudi resnično umrl ter bil pokopan.

Nekaj o sestavitelju Youngovega načrta. Celi svet govori in piše o Youngovem načrtu, po katerem bi naj dobila Francija od Nemčije vojno odškodnino. Radi zgornjega načrta je sklicano posvetovanje v nizozemsko mesto Haag, a o tem poročamo pod zaglavjem »Politika«. Tokrat hočemo čitatelje nekoliko seznaniti z ustvariteljem spornega načrta. Owen Young, predsednik komisije strokovnjakov, ki je sestavila po njem imenovani vojno odškodninski načrt, je odlična ameriška gospodarska osebnost. Young je predsednik največje elektrotehnične industrije v Ameriki in je že dolgo znan vsem evropskim gospodarskim krogom in se je temeljito pogledil v plačevanje nemške vojne odškodnine. Amerikanec Young je po svoji delniški družbi in tudi sam osebno

udeležen pri nemški elektrotehnični veleindustriji.

Znameniti avstrijski iznajditelj umrl. V starosti 72 let je umrl na gradu Welsberg znameniti iznajditelj Karl Auer pl. Welsbach. Rodil se je 1. sept. 1858 na Dunaju. Njegov oče je bil ravnatelj dunajske tiskarne in je iznašel še danes najbolj moderni stroj za tiskanje — takozvano »rotacijo«. Karl Auer se je pečal s fiziko in kemijo. Njemu se imamo zahvaliti za iznajdbo vrečice iz azbesta, ki omogoča lepo plinsko luč. — Karl Auer je iznajditelj kovinskih žic v električni žarnici. Pred tem je bila v rabi od Amerikanca Edisona izumljena »Kohlenfadenglühlicht«, ki spada že davno med zastarelo šaro.

Iz delovanja rumunskih tolovajskih družb. Po Rumuniji se je tolovajstvo tako razpaslo, da ni tamkaj glede razbojništva nič bolje nego kje v Ameriki. Rumunski tolovaji se poslužujejo avtomobilov in najboljšega orožja. Ne mine dan, da bi ne bili javljeni novi in najbolj drzni napadi. So kraji po Sedmograškem, ki so nedostopni radi razbojništva. Celo več letovišč krog Marosvaserhely je ogroženih od lopovov. Te dni se je doigral v kraju Pilila pri Černovicah roparski napad, ki spominja po drznosti na ameriške razmere. Popoldne je udrlo 15 do 20 oboroženih banditov v banko de Est. Vodja se je podal v banko in nad blagajnika. Z revolverjem ga je prisilil, da je dvignil roke kvišku in mu je odnesel 210 tisoč lejev v gotovini. Po ropu so odmarširali tolovaji v redu v drugo banko, kjer so si prilastili 70 tisoč lejev. Pridrvelo je na odpomoč orožništvo, razvil se je boj, a razbojniki so ušli z denarnim plenom.

Neurja s tečo in nalivi. V sredini minulega tedna so razsajala strahovita neurja po Franciji, po Karpatih in v Besarabiji. Na Francoskem sta popolnoma pokončala toča in silovit vihar poljske pridelke v 20 občinah. Niti enega zelenega lističa ni ostalo na drevju. Škodo cenijo na 15 milijonov frankov. Po Karpatih so bili veliki nalivi, ki so povzročili nenadne povodnji. Reke in potoki so preplavili mesta in vasi. V valovih je utonilo nad 20 oseb in med temi največ otrok, ki so pasli živino. V nekaterih vaseh je poplava nastopila tako nepričakovano, da so si nesrečni prebivalci rešili komaj golo življenje. dočim so jim vode odnesle vse premično imetje. Strela je povzročila tudi mnogo požarov. Pri gašenju požara je v neki galitski vasi udarila strela celo med gasilce in ubila 15 ljudi. Milijonsko škodo je napravilo strahovito neurje po Besarabiji.

Najvišji dimnik na svetu. Glede višine tovarniških dimnikov prednjači celemu svetu že od nekaj Nemčija. Do pred kratkem je bil 140 m visoki dimnik v Halsbrucku pri Freibergu na Saksonskem najvišji. Podjetje Nord v Leipzigu gradi dimnik, ki bo visok 156 m. Do 31 m višine bo stavba iz železobetona, višje pa iz opeke.

Človeško življenje in alkohol. Znameniti profesor na vseučilišču v Baltimore v suhi Ameriki dr. Raymund Pearl je podal te dni na podlagi dolgoletnih opazovanj in statistik od več največjih

klinik sledečo izjavo glede razmerja med dolgotrajno človeškega življenja in uživanjem alkohola: Upliv alkohola v zmernih merah na kako človeško plemo je v obtem blagodejen; v najslabšem slučaju pa nikakor ni škodljiv. Nepo- bitno dokazano dejstvo je, da zmernim pivcem nikakor ni prikrajšana življenjska doba. Nasprotno: oni, ki uživajo alkoholne pijače po pameti, žive dalje nego abstinenti. Resnica je pa tudi, da umrejo pijanci prej nego zmerni pivci in abstinenti.

Pet dni živ pokopan. V Severni Ameriki v državi Tenessee bi bil skoraj plačal učenjak Ashley radovednost z življenjem. Podal se je sam na raziskovanje podzemeljskih jam, ki doslej še niso raziskane v bližini Schallmounda ter so zelo dolge. Hotel je dobiti v jamah sledove onega naroda, ki je prebival v Severni Ameriki pred Indijanci. Profesor je bil za nevarno pot opremljen le s sekiro, acitilen lampo in z nekaj živim. Ko je bil zatopljen v raziskovanje, se je naenkrat zasul oni del hodnika, po katerem je bil mogoč izhod in je bil živ pokopan. Nad pet dni si je z največjim naporom izsekaval s sekiro pot in prišel iz groba čisto opešan.

Prva ciganska šola v Evropi. Uzhorod-Ungvar, glavno mesto Karpatske Rusije, se lahko ponaša, ker je pozidalo prvo cigansko šolo v Evropi. V ungvarskem ciganskem okolišu prebiva 150 ciganskih družin. Odposlanstvo najstarejših cigánov se je pojavilo nekega dne pri mestni občini s prošnjo, naj jim omogoči pozidavo šole za cigansko dečo. Časi so se spremenili. Danes morajo znati tudi cigani pisati ter čitati. Občina je dala ciganom na razpolago stavbišče in material. Cela ciganska kolonija se je udeleževala zidanja. Zraslo je čedno šolsko poslopje, v katerem se šola 33 cigankov.

Tolikanj napredna Francija ima 40 tisoč analfabetov (nepismenih). Pri zadnji rekrutaciji je iznenadilo Francoze dejstvo, da je bilo med vpoklicanimi 40 tisoč nepismenih.

Tatvine na železnicah v Združenih ameriških državah. Amerikanec Keli-har, predsednik uradov za varnost železnic je podal te dni tole zanimivo izjavo: Po statistiki je vozilo 1. 1928 po železnicah Združenih držav 2 milijona vlakov ali vsaki dan 6668 vlakov po 50 vagonov. Vrednost blaga, ki je bilo prepeljano, znaša 350 milijonov Din. Za obvarovanje blaga pred ropom in tatvino izdajo Združene države letno za vzdrževanje železniške varnostne straže 500 tisoč dol. Ravno kar omenjeno svoto znatno presegajo železniške tatvine in ropi. V Združenih državah aretirajo letno nad 100 tisoč železniških tatov in roparjev.

Indijanski votlinarji. V Pajarito-parcu v Novi Mehiki so še danes na uporabo gled votline, ki so bile zgrajene po vzgledu termitovskih gričev (termit je kakor naša mravlja in si pozida kot stanovišče do 2 m visoke gričke) in so bile dolga stoletja bivališča ondotin Indijancev. Kedaj so nastale votline, ne zna nikdo. Gotovo so obstojale in bile že prazne pred odkritjem Amerike po Evropejcih. Na tisoče teh vot-

lin, ki so še danes ohranjene prav dobro, so znamenitost. Učenjaki trdijo, da so v njih bivali pred tisočletji prebivalci pokrajin Arizona in Nova Mehika in predniki še danes tamkaj bivaajočih Puebloindijancev.

Število ruskih beguncev. Komisariat pri Društvu narodov, katerega vodi Friedhof Nansen, je ugotovil, da znaša število ruskih beguncev 924 tisoč. Na Francijo jih odpade 400 tisoč, na Nemčijo 100 tisoč, na Poljsko 100 tisoč, na Rumunijo 70 tisoč. Ostalih 250 tisoč se razdeli na: Jugoslavijo, Belgijo, Bolgarijo ter Čehoslovaško. K tem beguncem ne spadajo oni iz daljnega vzhoda, kojih število presega pol milijona. Niso tudi uštetni oni, ki so postali državljani drugih držav, ali so pribežali v države, ki mejijo na sovjetsko Rusijo.

Odtis gobca. Pri zasledovanju zločincev igrajo važno ulogo odtisi prstov. Potom prstnih odtisov je bilo izsledenih od policije že bogzna koliko največjih zločincev. V Ameriki dajo zelo veliko na čistokrvne pasje pasme. Od znamenitih psov imajo rodovnike. V najnovejšem času mora biti pristni rodovnik ameriškega psa tudi opremljen z odtisom pasjega gobca.

Nekaj o kavčuku in gumiju. Današnji svet bi nemogoče živel brez gumija. Moderni človek rabi gumij skoraj pri vsakem koraku skozi življenje. Gumi ali kavčuk drevo se imenuje »braziljansko heveadrevce«. Zibelka mu je Brazilija in sploh Južna Amerika, kjer je rastle drevo po pragozdih. Danes gojijo heveadrevce po plantažah in to predvsem v obeh Indijah. Gumi drevo vsebuje sok. Ako hočejo dobiti iz drevesa sok, mu narežejo kožo in spodaj postavijo posode. V te teče surov gumi, katerega izvažajo na razne tovarne. Surovi gumi pri pridelavi pomešajo z vsem mogočim, da postane prikladen za oni predmet, katerega hoče tovarna izdelati. Na leto se predela po celem svetu okoli 700 milijonov kg surovega gumija. Glavni del gumi industrije odpade na ameriške Združene države, kjer vržejo dnevno v promet 250 tisoč novih avtomobilnih obročev.

Sprejem učenk v babilsko šolo. Na podlagi sklepa seje strokovnih referentov z dne 17. julija 1929 razpisujem natečaj za 10 (deset) mest učenk 18 mesečnega učnega tečaja za babice na babilski šoli v bolnici za ženske bolezni v Ljubljani. Učenke morajo stanovati v internatu, kjer dobivajo stan in hrano. Stroške za učni tečaj nosi mariborska samoupravna oblast. Podrobni pogoji za sprejem v učni tečaj so razvidni iz zadevnega razpisa komisarja ljubljanske samoupravne oblasti v Ljubljani. Tečaj prične dne 1. septembra 1929. Prošnje je predložiti najkasneje do 20. avgusta 1929 ravnateljstvu babilške šole v Ljubljani. Komisar oblasti samouprave mariborske oblasti: Dr. Leskover l. r.

Zdravnik Dr. V. Marín od 12. avgusta naprej zopet redno ordinira dnevno od 10. do 12. ure in od 14. do 16. ure v Razlagovi ulici 15; telefon 205. 955

Ideal vsake gospodinje je hitro in uspešno pranje. Zato pere dosledno z milom »Gazela«. Glejte oglaš!

Znamenitost kot država brez davkov.

Pred kratkem je bila potom novo zgrajene železnice odprta javnosti na celem svetu najstarejša in najmanjša republika, ki se zove San Marino in leži 700 m nad morjem v Srednji Italiji.

San Marino se pojavi v zgodovini v 4. stoletju. Dva politična begunca Marino in Leo sta pribežala iz Dalmacije v Italijo. Na hribu Titano sta iztaknila udobno skrivališče. Sčasoma sta se začela čutiti varna in izdelovati krasna kamnoseška dela, katera hrani še danes republika kot dragocen spomin. Marino in Leo sta poročila vsak svojo deklico iz okolice. Nastali sta dve družini, iz kojih izhajajo še vsi današnji prebivalci. Ustanovitelja republike sta bila proglašena po smrti za svetnika, od tod imeni San Marino in vas v bližini glavnega mesta San Leo. Bogzna koliko mogotcev je že skušalo liliputansko republiko oropati prostosti, a so bili vsi poskusi zaman.

V srednjem veku so bile v Italiji same republike in sosedne so skušale podjarmiti palčka San Marino. Sanmarinčani so prepodili vsakega sovražnika s kamenjem, ki je kar deževalo iz višin na napadalce. Glede obrambe ima država najugodnejšo lego in ta je ohranila samostojnost skozi z vojskami prepletena stoletja. Italija se je navadila s časom na neodvisno državo v veliki Italiji. San Marino je bila in ostane znamenitost, na katero kaže Italija napram tujcem s ponosom.

Republika meri 60 kvadratnih kilometrov in šteje 13 tisoč prebivalcev. Ena desetinka prebivalstva biva v glavnem mestu na hribu Titano.

Vsacega pol leta izvolijo dva predsednika iz vrst izobraženstva. Predsednikoma sta prideljena po en minister za notranje in zunanje zadeve. Držav-

ni tajnik je obenem tudi finančni minister. Parlament, nekaj sodni svet (obstoji iz 4 sodnikov), in magistrat tvorita upravo republike.

San Marino ima svojo lastno vojsko 950 mož in 38 oficirjev.

Sanmarinčani imajo v pustnem času gledališče. Časopis izhaja samo eden in enkrat na teden.

Davkov ni treba plačevati in radi tega ne zapusti nobeden svoje grude. Italija plačuje republiko na leto 800 tisoč lir in to radi tega, ker se je odrekla monopolu na tobak in sol. Največ nese državi tujski promet in visoko aktivna pošta. Državni dohodki znašajo 4 in pol milijona lir.

San Marino ni zastopana pri društvu narodov, pač pa ima v več državah svoje konzule.

Ko je prišel Napoleon na zmagovitem pohodu po Italiji v San Marino, je hotel pokloniti samozavestnemu prebivalstvu deželo do mesta Rimini. Ponošni republikanci so se zahvalili z besedami: »Nočemo biti ne večji in ne manjši kakor smo!«

Kako misli o samostojnosti najmanjše republike Mussolini? Na zunaj spoštuje tudi ustavo republike, vendar je njena 1600 letna samostojnost le še zunanji sijaj. Po vojni so pribežali v San Marino razni ruski in ogrski nacionalisti. Na pritisk fašizma jim je smela nuditi republika le nekaj časa zavetišče. Takozvana vrata »San Francesco«, skozi katera je smel iti pred vojno celo Italijan le s potnim listom in vizumom, so danes odprta za vsakogar. Na povelje fašistične vlade so pobrali trdnjavskim topovom sprožilnike in so čisto nenevaren spomin vojaške samostojnosti. Vsaka hiša v San Marino nosi Mussolinijevo štampiljko in spodaj napis: »Živel Mussolini!«

*

Nekdanja prevozna sredstva.

Danes, ko vse brzi iz kraja v kraj na: vlakih, avtomobilih, motornih kolesih, navadnih kolesih in celo potniških letalih ter zračnih ladjah, ne bo odveč, ako se zamislimo v prevoz pred par sto leti:

V sredini 17. stoletja so poznali kot najudobnejše prevožno sredstvo kočijo. Je bil to težek voz, ki je odbijal sunke ne s pomočjo jeklenih peres, ampak usnatih jermenov. Kočija na jermenih se je tako gugala in zibala, da so dobili ljudje morskoro bolezen, kakor na ladji. Kočijo si je tedaj lahko privoščil le bogataš; siromak se je moral voziti na najbolj težkih in nerodnih tovornih vozovih. Na sredini med kočijo in najtežjim vozom so bili poštni vozovi. V zgoraj omenjeni dobi sploh niso poznali cest v današnjem smislu. Vozovi so držali in se vlekli po poljevo po kolovozih in koder je bilo kolikaj mogoče. V kočijah in s pošto so se vozili le bogataši in mestjani. Za taiste pojme lahek voz se je upal iz mesta le v najbližjo okolico. Vozu so sledili ljudje, ki so čuvali in držali kočijo pred padcem. Nosili so sboj droge, s katerimi so dvigali v mlake in jarke zabredle

voze. Kolikokrat je bilo treba z nepopisnimi naporji zasuti poprej na prevoznih poti zevajočo luknjo ali mlakužo s prodcem, hlodi in vejami. Kako je zgledalo l. 1672 potovanje z vozmi v tedaj moderni Franciji, nam popisuje bogata gospa Sevigny. Vozila se je iz Pariza v mesto Marseille celi mesec, danes prevoziš to razdaljo z vlakom v eni četrtinki dneva.

Začetkom 18. stoletja so začeli posvečati cestam več pažnje. Krog leta 1700 so bili že za deželo v splošni rabi poštni vozovi, ki so prevažali: pisma, prtljago in potnike. Prevoz je bil drag, a že bolj udoben. V omenjenem letu so se pojavili postiljoni trobentači, ki so postale tolikanj priljubljene osebnosti.

Istočasno kakor za splošnost namenjeni poštni voz nastopijo po mestih poklicni fijakerji in za več oseb določeni omnibusi. Poprej na jermenih gugajočo kočijo zamenja zaprti »Landauer«, ki počiva na jeklenih vzmetih. Tudi tedaj najboljša prevozna sredstva so bila za današnje pojme nerodna in nepraktična. Da tudi krog leta 1700 voznja v »Landauerju« ni bila lahka, ten izlet, naj nam dokaže tozadevni